

НЕ ТРГУВА

Разговорот го водеше: **Кокан СТОЈЧЕВ**

Ваше Високо Преосвештенство г. Агатангел, за Македонската православна црква 2004 година беше една од потешките и посудбоносните во поновата историја на македонскиот народ и на државата Република Македонија. Дали Светиот архијерејски синод извлече некаква поука од случувањата со нападите од страна на СПЦ и од прикриените "отровни стрели" на ГПЦ врз нашата Црква?

Г. АГАТАНГЕЛ: Годинава како Црква за многу работи и се поувивме и созреваеме, а веројатно и пораснавме. Сè ова е нормален процес, кој се одвива како во животот на човекот, така и во нас, кои сме Телото Христово - Црквата. Поговорката вели "без мака нема наука", а во духовниот живот, пак, важи правилото дека без трпение нема спасение. Значи, без маки и страдање нема ниту напредок ниту, пак, успех. Секако, оној кој знае успешно да се снајде во тешкотиите, оној кој ќе претрпи сè, тој на крај ќе го заслужи венецот. Всушност, вака нè учи и Евангелието. Христос не рекол дека ние христијаните ќе живееме розово и дека патот наш ќе биде

послан со цвеќиња, туку напротив, "тесен е патот кој води кон спасението, а широк е оној кој води во пропаста" или "како Мене Ме гонеа и Вас ќе Ве гонат, но кој ќе претрпи ќе биде спасен". Во овие зборови Христови сè е објаснето концизно. Меѓутоа, се прашувам како треба да се поставиме тогаш кога прогоните и понижувањата доаѓаат од оние кои ги сметаме за свои браќа по вера? Како овој апсурд да му го објасниме на светот? Што за овој срам да кажеме или да филозофираме? Зарем за лицемерието може да постои некоја добра апологија или некаква логичка одбрана? Ме прашувате дали извлековме поука!? Да, поуката е следна: Добивме добар пример како не треба да постапуваме ние кои себеси се нарекуваме Христови.

На последниот Архиепископски црковно-народен собор на МПЦ беше донесена Резолуција со која се повикува македонскиот народ на духовно и на национално единство. Дали поради политичката ситуација во државата се чувствува опасна разединетост меѓу Македонците, колку тоа може да се одрази на опстанокот на земјава, но и на Црквата?

Г. АГАТАНГЕЛ: Очигледно политичарите и политичките партии многу повеќе се грижат за своите суети, отколку за општото добро. Повеќе од јасно е дека македонскиот народ како никогаш досега можеби во својата историја не бил толку разединет и поларизиран. Разединетоста оди дури до закрвавеност. Апсурдно е тоа што сè ова ни се случува кога имаме своја сопствена сувереност и своја сопствена држава. Веројатно народот бил многу сплотен тогаш кога сурово бил поробуван. И ова сведочи за моралните придобивки на страдањето за кое веќе зборувавме. Мислењето на народот во го-

ЈТЕ СО БЛАГОДЕТТА НАША БОЖЈА

лема мерка го креираат политичките партии на кои обичниот човек им верува. Луѓето почнаа да се идентификуваат и определуваат според тоа кој на која партија ѝ припаѓа. Во блиското минато ние бевме сведоци како и на кој начин се одрази одбивниот став на една политичка партија во однос на воведувањето веронаука во училиштата. Децата на луѓето кои ѝ веруваа на оваа партија, сложено ги бојкотираа овие часови. Верувам дека ако денес таа партија го каже спротивното, народот спротивно и ќе се однесува. Во таа смисла, политичката разединетост на народот може да биде многу опасна. Вака изделканиот македонски човек, кој прима ум на заем, е многу поопласен отколку некој кој доаѓа од туѓина. Затоа ние како МПЦ мораме да повикаме на единство, но и на целосно преобразување на личноста. Нам од Бога ни е доверена грижата за духовното здравје на Македонецот, ние мораме до крај да ја исполниме таа мисија.

Комисијата за односи со верски заедници и религиозни групи го одби барањето за верификување на т.н. православна охридска архиепископија токму поради името и неможноста да има две верски заедници за една вероисповед. Како ја коментирате оваа одлука, дали во иднина се можни и натамошни обиди за регистрирање паралелна црква?

Г. АГАТАНГЕЛ: Комисијата за односи со верски заедници само го спроведе Законот. Законската логика е таква што не дозволува две верски заедници да се именуваат со исто име. Не знам што тука може да биде спорно. Инаку, знаејќи го карактерот на оние кои сакаат да се регистрираат како охридска архиепископија воопшто нема да ме изненади ако и натаму патетично се обидуваат на епско-српски начин да ни објаснуваат дека тие имаат право на тоа име. Заради оваа одлука на Комисијата очекувам во иднина и натаму да нè заплашуваат со некакви европски судови и Хавиерови правди. Но, многу поважно е што македонскиот народ во тој српско-грчки амалгам не го препознава својот Охрид.

Во Ниже Поле, поддржувачите на т.н. православна охридска архиепископија градеа манастир. Дали задоцнетото уривање покажа дека меѓу државата (власта) и МПЦ нема координација за стратегиските и за националните интереси на македонскиот народ и на нашата Црква? Поради што, според Ваше мислење, власта не реагираше веднаш?

Г. АГАТАНГЕЛ: На ова прашање ќе треба да одговорат властите, односно надлежните министерства и судовите. Ние како МПЦ немаме никакви ингеренции ниту, пак, власт, да одлучуваме дали нешто треба да се гради или да се урива. Кога и ние градиме нешто мораме да постапуваме според она што е пропишано во законот на оваа држава. Значи, и нам, исто така, ни се потребни градежни дозволи и одобренија. Инаку, мислам дека во иднина и државата треба да биде внимателна во однос на ова прашање. Мислам дека не треба да создава ма-

ченици, кои едвај чекаат со тоа да се пофалат пред светот. Бидејќи проблемот со дружината на Вранишковски во исто време е и државен проблем, апелирам во иднина пософистицирано да се постапува, зашто неговото лицемерие и лага може да се победи единствено со мудрост и со дух, па колку сè ова и да не им е својствено на принципите на една држава, која по правило дејствува грубо и со сила. Државата нема

егзистенцијален центар, таа почива врз понекогаш бездушните закони и затоа од неа не може да се очекува да покажува милост и милување.

Беше ли тоа сериозна провокација за обидите за "одмрзнување" на односите меѓу МПЦ и СПЦ?

Г. АГАТАНГЕЛ: Можеби и беше. До овој заклучок доаѓаме, бидејќи настаните во Ниже Поле многу им се допаднаа на оние кои не сакаат работите да се помрднат од мртва точка. Ова како да беше вистинска "посластица" за оние кои особено се насладуваат од клеветењето на МПЦ низ православната екумена. Затоа реков дека во иднина треба да бидеме внимателни во своите постапки. Знаете, ако ги набљудувате постапките на т.н. ПОА и ако го читате она што го пишуваат на својата Итнернет - страница, ќе видите дека освен исмевање и понижување на сопствениот народ и провоцирање кавга со државните органи тие ништо друго и не прават. Да не долеваме нафта на огнот. Сè помалку ги има нивните аргументи, да внимаваме да не им ги храниме инаетот и суетата, кои тие себеси си ги претставуваат како трпеливост и "супер православие". Како изминува времето сè повеќе се соголува нивната вистинска намера и намена. Се покажува дека тие се креирани за да им служат на некои политички идеи, а не на Христа.

Во 2004 година имаше уште неколку сериозни примери од типот т.н. литургиско сослужение на странски високи црковни лица со експонентот на СПЦ, Зоран Врањешковски. Дали провокациите покажуваат со каков непријател се соочува МПЦ, односно како таа треба да се бори против ваквите упади во туѓа црковна епархиска надлежност?

Г. АГАТАНГЕЛ: Овде, пред сè, се работи за грубо кршење на Каноните на Светата православна црква, востановени од вселенските и помесните собори и од страна на Светите оци. Во Каноните строго се забранува самоволното мешање, проповедање, служење, дури и престојување на епископ во туѓа епархија, без благослов од надлежниот архијереј. Со ова тие покажуваат дека имаат сериозна предрасуда со чекорот кон Царството Божјо. Проблемот наречен "Скопје" и "БЈРМ" тие сметаат дека ќе биде решен на овој начин. Овде станува збор за трговија со благодетта Божја. Нејзино користење заради освојување територии и самозадоволување на својата националистичка страст. Сослужувањето и соборноста на Црквата се само параван зад кој се крие врзаноста за минливите и пропадливите нешта. Ова не е ништо друго освен повторување на Адамовиот грев. Но, по ова, Адам се засрами и се скри, а тие напротив сакаат поголем публицитет. Ова е уште еден доказ дека човекот може да биде исклучително креативен во своите зли постапки, а да не биде свесен за тоа.

Дали во борбата против домашните расколници очекувате помош од власта, имајќи предвид дека уставно државата и Црквата се одделени?

Г. АГАТАНГЕЛ: Сметам дека основна "борба" на секоја држава е во неа да владеат правото и законите. Според тоа, од државата очекувам да се држи до она што е пропишано во законот. Таа треба да се грижи за редот во општеството. Ние како МПЦ веројатно имаме легитимно право да очекуваме државата да нè заштити, заради добро познатите историски причини. Тука не треба да се лутат останатите верски заед-

ници во Македонија. Веројатно никој нема да ни забележи доколку побараме заштита и помош од државата за решавање на нашиот автокефален статус. Признавањето на автокефалноста на МПЦ е политичко прашање, тоа е и прашање на националниот идентитет на македонскиот народ, па според тоа претставува државен и национален интерес. Во таа смисла, очекуваме политичка, односно дипломатска поткрепа од страна на државните институции.

Истовремено Светиот архијерејски синод и МПЦ наоѓаат пријатели во сестринските цркви, Бугарската, Романската и Руската. Дали нивниот број ќе се зголемува и дали во тоа ја гледате можноста за квалитетно надминување на проблемот со СПЦ? Што е со обидите за обединување на сите непризнати православни цркви?

Г. АГАТАНГЕЛ: Ние мораме на православната екумена да ѝ објасниме што всушност се случува овде. Голем број православни цркви во светот не знаат што се случува во Македонија, во што всушност се крие суштината на проблемот кој го имаме со СПЦ и со ГПЦ. Она што тие го знаат е само верзијата на нашите соседи, онаа лицемерната, во која велат дека тие се особено загрижени за црковното живеење во Македонија и за духовниот живот на македонскиот човек. Всушност, ако длабоко погледнеме ќе видиме дека се работи за обичен шовинизам и национализам од најдолен и најгласен вид. Тие се подготвени да го жртвуваат целиот народ за да ги остварат своите цели. Креираат проблеми, создаваат и финансираат опскурни типови од Македонија и ги храбрат дека се Вселенска црква. Ние мораме да создаваме цврсти контакти со останатите цркви. Откако ќе нè сослушаат почнуваат поинаку

да гледаат на нас. Еве, на пример, неодамна во Русија се разголи целата вистина. Патријархот Павле јавно призна дека тие не нè признаваат не заради грижата за нашиот православен живот, туку заради тоа да не ги влошат добрите односи со ГПЦ. Решете си го проблемот со Грците, па потоа ќе разговараме за вашето признавање - ова беше пораката упатена до нас. Ваквото нивно лицемерно однесување природно нè тера да бараме "сојузници" секаде во православието, па и во т.н. непризнати православни цркви, кои навистина ги има многу во светот и со кои можеме да се разбереме за многу работи. Не постои црква во светот која нема проблем со некоја друга црква. Во проценти соодносот е околу половина - половина. Но, во однос на ова прашање треба да бидеме исклучително внимателни и мудри. Не смееме да влеземе во некој опасен експеримент.

 Македонската православна црква од државата бара да се забрза процесот на враќање на нејзиниот национализиран имот, потенцирајќи го враќањето или наоѓањето заедничко решение за црковните богослужбени книги, ракописи, садови, реквизити, икони итн., кои сега се наоѓаат во музеите. Колку овие прашања се пречка во односите меѓу државата и МПЦ?

Г. АГАТАНГЕЛ: Спроведувањето на Законот за денационализација е процес кој формално сè уште трае, но во последно време се добива впечаток дека тој полека забавува. Веројатно државата си поставила пред себе некои други приоритети. За ова прашање единствено можеме да се надеваме дека во иднина работите ќе се забрзаат. Кога станува збор за враќање на црковните предмети, иконите, фреските, богослужбените книги итн. во сопственост на МПЦ, од која претходно биле одземени без прашање, тоа не значи дека Црквата сака да ги узурпира или да ги скрие од јавноста. Тие и натаму ќе бидат достапни за секој кој сака да ги види или да ги проучува. Со нашето барање за враќање на овие предмети единствено ќе се поправи неправдата која им е нанесена на нашите предци, кои одделувале од устата за убавината на Црквата, таа воедно била нивниот втор дом. Исто така, ќе се воспостави ред во некои работи, ред кој толку многу е потребен во овие времиња.

 Едно од најактуелните прашања за Светиот архиерејски синод на МПЦ е пополнувањето на епархиските места, односно изборот на нови митрополити. Дали негативното искуство со Зоран Вранишковски влијае на пролонгирањето на "устоличувањето" на новите духовни лидери на МПЦ?

Г. АГАТАНГЕЛ: Мораме да признаеме дека случајот со Вранишковски во многу нешта ги промени стандардите, кога станува збор за поставување нови епископи во МПЦ. Можеби, во некој поглед, нас членовите на Синодот и нè направи внимателни и навидум "строги". Но, сепак не смееме да дозволиме со нас да завладеат стравот и недовербата. Не смееме да не им веруваме на нашите духовни чеда, на своите браќа. Во никој случај Вранишковски не смее да влијае на нашиот однос и љубов кон својот народ и кон цел свет. Сега не треба сите луѓе да ги гледаме како лицемери или да постапуваме како фарисеите кои "комарецот го цедеа, а камилата ја пропуштаа". Тоа би било катастрофа за нашиот побожен живот и застој во духовниот развој. Такво нешто не смее да си дозволиме. Во пазувите на МПЦ растат прекрасни богозалаубени личности,

кои придонесуваат за возобновата на Црквата во Македонија. Факт е дека кандидатите за нови митрополити се млади луѓе кои веќе се здобиле со големо искуство и во духовниот живот, но и во световните науки, така што не гледам никаква причина зошто набрзо не би биле избрани за епископи. Обновата на Црквата всушност почнува од младите. Така е во сите посткомунистички православни земји, така е и кај нас.

 Какви се состојбите во Австралиско - новозеландската епархија?

Г. АГАТАНГЕЛ: За ова прашање јас не можам да зборувам од едноставно причина што за некои работи не сум запознат

од прва рака. Во таа Епархија има надлежен митрополит, кој многу подобро ги познава работите. Затоа, ако ве интересираат состојбите во Австралиско-новозеландската епархија, ве упатувам кај владиката Петар, тој најпластично ќе ви ја појасни тамошната состојба.

 Двете основни прашања на МПЦ, веронауката и хуманитарната задача, во овој момент се ставени понастрана, односно нема евидентни резултати. Постојат ли ненадминливи проблеми?

Г. АГАТАНГЕЛ: Во однос на прашањата, како што се, веро-науката и хуманитарната дејност, ние како Црква се соочуваме со "лесно-решливи" проблеми, се разбира доколку за нивно надминување постои нешто што се нарекува добра волја. Прво, не е точно дека веронауката не даде позитивни и евидентни резултати. Во мојата Епархија процентот на посета на овие часови беше повеќе од 80 отсто. Третоодделенците научија многу работи за својата предедовска вера, за историјата на матичната Црква, воедно правилно се воспитаа и ги насочија своите животи. Преку нив, посредно и непосредно, колку и да звучи парадоксално, се едуцираа и родителите. Од наученото на часовите по веронаука, учениците ги поправаа суеверијата и постапките на своите домашни. Наставниците и професорите, главно, добро ги прифатија вероучителите. На

образованиот систем на државата ќе почекаме некои подобри времиња. Второ, хуманитарната организација "Гаконија" сè уште функционира релативно добро. Таа има финансиски проблем, односно проблем во обезбедувањето храна и облека за сиромашните. И покрај сите тешкотии, народната кујна, сè уште секој ден служи храна, освен за викендот. Издавачката дејност продолжува. Сè ова го сметам за релативно солидно достигнување на планот на хуманоста. Имаме насушна потреба од донатори на храна и облека, затоа што нам како Црква можностите ни се ограничени.

Ваше Високо Преосвештенство г. Агатангел, во седмата потточка од Резолуцијата од АЦНС, се потенцира дека МПЦ е носител на историската улога на Охридската архиепископија и како таква има значајно место во зачувувањето на духовниот и на културниот идентитет на македонскиот народ и на македонската држава. Оттука, се наметнува прашањето дали постои можност поради сè поевидентното мешање во државните и во црковните работи меѓу црквата и државата и обратно, да се внесат некакви корекции и тоа да биде официјализирано со законски акти, односно со Уставот на РМ? Дали тоа ќе значи нешто друго или, пак, заштита?

паузите меѓу часовите и тие поставуваа прашања и се едуцираа. Зарем ова не се задоволувачки резултати? Единствено жалам што ова прашање, како и сè во Македонија, премногу се исполитизира, а некои политичари во ова не најдоа образован и воспитан интерес за младите генерации. Некои политичари повеќе беа вљубени во вредностите на Француската револуција, отколку во својата автентична традиција. Секогаш се згрозувам кога ги гледам тие истите исправени во првите редови кога се слават Св. Кирил и Методиј или Св. Климент и Св. Наум кои, пред сè, биле вероучители. Нивното лицемерие е по малку и комично. Но, веронауката сепак и натаму се спроведува, овој пат во парохиските цркви. За нејзино повторно институционализирање и внесување во

Г. АГАТАНГЕЛ: Не разбираам за какво евидентно "мешање" на Црквата и државата зборувате. Државата не дејствува по некаков налог на МПЦ ниту, пак, МПЦ прима наредби од државата. Државата не штити од оние кои работат на наше и на нејзино поткопување и деградирање. Можеби затоа се добива впечаток дека некои работи се "измешани" и координирани. Државата не штити бидејќи единствено таа има механизам да штити некој од странски разузнавачи и политички сили. Со тоа државата се штити и самата себе. Клучната историска улога на МПЦ како чувар на културниот и националниот идентитет на македонскиот народ му е јасна на секој од нас посебно. За тоа не треба многу да се зборува. Јас лично не верувам, барем сега - засега, дека нешто ќе се промени во Уставот во однос на МПЦ. А, еве зашто. Денешните политичари страдаат од "источен синдром". Ако Западот не се интересира за нашата музика, уметност, литература, архитектура итн. нема ниту ние да се интересираме. И обратно, кога Запад ќе се заинтересира за нашата култура воопшто, тогаш и ние ќе се заинтересираме за нејзино проучување. Тука го лоцирам проблемот, овде се крие дволичноста. Од една страна ни е сосема јасно дека Црквата особено придонела за духовното изградување на својот народ и за зацврстување на државотворниот дух кај Македонците, а од друга страна, ја бришеме МПЦ од Уставот на Република Македонија, со образложение дека тоа било според европските стандарди за демократија. Реално кажано, можеби повеќе од половина од македонската историја не е според европските стандарди, па зарем треба и од неа декларативно да се откажеме. Ние на Европа не ѝ требаа обезличени, ниту нам ни треба Европа која се обидува комплетно да не униформира. Црквата, пак, е конзистентна во своите ставови, таа ќе продолжи да ја шири радосната вест - Евангелието во сите човечки времиња, таква е нејзината мисија. Македонската православна црква и натаму ќе продолжи да се грижи за својот народ, да му сведочи за вистината, колку таа и во моментот да е "немодерна" или "нестандардна". Сепак, на Христа секој му пристапува лично, а не на сила или организирано од страна. Христос е единствената "новина" во историјата на светот и за неа ќе зборуваме постојано.